

Filago lutescens Jord. (Geel viltkruid) langs een zandweg in Oost-Brabant

Fons (A.) I. Reijerse* & Toon (A.) J. Verrijdt

*Correspondentie adres: Steenstraat 93, 5831 JD Boxmeer

***Filago lutescens* Jord. (Red-tipped Cudweed) in the eastern part of the province North-Brabant**

Filago lutescens Jord. was found in the border of a reconstructed country-road in the East of the Netherlands. The species was recorded for the last time in 1935 near Nijmegen.

Eind juni 1999 trof laatstgenoemde van ons een tiental exemplaren ongewoon viltkruid nabij Stevensbeek (uurhok 46-53). De geelachtig viltige planten droegen enkele tot tientallen bloeistengels, uitstoelend opstijgend vanuit het centrum; enkele waren door konijnen ontworteld en half verdroogd.

Volgens de Heukels' Flora¹ werd de plant uitgesleuteld als *Filago lutescens* Jord. (Geel viltkruid). De vorm van de omwindselbladen (niet stomp) en stengelbladen (boven het midden het breedst) gaven alleen nog de keus tussen *Filago lutescens* en *Filago pyramidata*, een nauwverwante soort. Echter het geelviltige aspect, de omwindselbladen met rechte paarsachtige naald en het aantal stengelbladen die langer zijn dan de hoofdjes (maximaal 2) sloten *Filago pyramidata* naar onze mening uit.

De determinatie is bevestigd door het NHN-L. Het meest bepalende kenmerk hierbij vormde het aantal vrouwelijke bloemen in het centrale deel van de hoofdjes, zoals eerder opgenomen in een bijdrage over de *Filago vulgaris*-groep.² Voor *F. lutescens* bedraagt dit (6-)8-20(-23) en voor *F. pyramidata* (0-)4-7(-8). In 3 hoofdjes van dit materiaal werden resp. 14, 9 en 18 vrouwelijke bloemen aangetroffen en daarmee de plant als *F. lutescens* geïdentificeerd.

Filago lutescens heeft vooral een Midden-Europese verspreiding en bevindt zich aan de rand van het verspreidingsgebied.¹ Binnen Nederland werd de soort vroeger vooral gevonden in het Fluviaatiele district, voor het laatst in 1935 te Nijmegen.³ Er zijn geen oude waarnemingen rond de huidige vindplaats bekend.

De planten werden aangetroffen in een strook van een halve meter breed tussen een geasfalteerd fietspad en een landweg met matig zavelig zand met puin erdoor. Bij regen blijven de plassen lang staan. De weg loopt door een voedselarm dennenbos binnen een waterwingebied. In opdracht van de gemeente Boxmeer is de weg 2 jaar geleden door een aannemer uitgediept en van nieuw zand voorzien. De grond is afkomstig uit een depot met grond, waarvan de herkomst niet te achterhalen bleek.

Medio juli werd een proefvlak bekeken van 0,5 m bij 2,5 m, waarin 5 exemplaren *F. lutescens* stonden. De bedekking bedroeg ongeveer 50%, de vegetatie was laag, mogelijk door konijnenvraat. *Holcus mollis* en *Agrostis capillaris* waren prominent aanwezig, verder in lage aantallen: *Hypericum perforatum*, *Conyza cana-*

Fig. 1. *Filago lutescens* op de gevonden groeiplaats. Foto: Toon Verrijdt.

densis, *Plantago major*, *Sonchus oleraceus*, *Geranium pusillum*, *Veronica arvensis*, *Poa annua*, *Cerastium fontanum* subsp. *vulgare*, *Gnaphalium uliginosum* en *Rumex acetosella*. De begeleidende vegetatie was niet duidelijk verschillend van die in de naaste omgeving.

Bij het volgen van de populatie bleken de planten te lijden onder konijnenvraat, waardoor mogelijk ook de groeiwijze (met name de sterke uitstoeling) werd beïnvloed. In september waren ca. 100 zaailingen aanwezig, alleen binnen genoemde wegberm of enkele decimeters de zandweg op. De grootste afstand van een zaailing tot een moederplant bedroeg 5 meter.

Wat de huidige vondst te betekenen heeft voor het al dan niet voortbestaan van de soort in Nederland lijkt nog onduidelijk. Zeer waarschijnlijk is zaad aangevoerd met de grond voor de landweg. Zonder duidelijke aanwijzingen dat de planten er moedwillig zijn aangebracht, betekent het opduiken van deze soort binnen zijn van oudsher bekende verspreidingsgebied, dat we *Filago lutescens* kunnen afvoeren van de lijst met uitgestorven soorten.

1. R. van der Meijden, 1996. Heukels' Flora van Nederland, ed. 22: 424. Groningen.
2. F. Adema, 1976. De *Filago vulgaris*-groep in Nederland. *Gorteria* 8: 42-47.
3. F. Adema, 1980. *Filago lutescens* Jord. In: J. Mennema, A.J. Quené-Boterbrood & C.L. Plate (red.), Atlas van de Nederlandse Flora 1: 112. Amsterdam.